

وزیران کاردان، شهرهای آباد

ورود ترکان به ایران

ترکان مردمی بودند که در نواحی شمال شرقی ایران زندگی می‌کردند. آنها زندگی قبیله‌ای داشتند و کار اصلی‌شان دامداری بود. با گسترش دین اسلام تا منطقه‌ی ماوراءالنهر، ترکان مسلمان شدند و بعضی از قبایل ترک به تدریج به داخل ایران رفت و آمد می‌کردند. برخی از ترکان با استفاده از استعدادها و توانایی‌های نظامی خود به دربار پادشاهان نفوذ کردند و به مقامات مهمی چون فرماندهی سپاه رسیدند. آنان پس از مدتی موفق شدند سلسله‌های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را تشکیل دهند.

مؤسس سلسله‌ی غزنویان: سبکتگین ← آلب‌تگین (گسترش به هندوستان برای بدست آوردن طلا)

هجری ۳۰۰ | نیمه اول ۳۵۰ | نیمه دوم ۴۰۰ | نیمه اول ۴۵۰ | نیمه دوم ۵۰۰ | نیمه اول ۵۵۰ | نیمه دوم ۶۰۰ | نیمه اول ۶۵۰ | نیمه دوم ۷۰۰

طولانی ترین حکومت ترکان

غزنویان

مشهورترین فرمانروای غزنوی، سلطان محمود غزنوی بود. یکی از کارهای مهم سلطان محمود، لشکرکشی به هند بود. او چند بار به آن سرزمین لشکر کشید؛ در آنجا بِت‌خانه‌ها را خراب کرد و گنج‌های فراوانی را به غارت برد و بعد به ایران بازگشت. پس از سلطان محمود، پسرش سلطان مسعود به حکومت

رسید.

▲ مناره‌ی دوره‌ی غزنویان غزنین، افغانستان

مملوک حکومت غزنویان

نایب

هندوکشان
(مصدومات)

سام

دریای سیاه

دریای مدیترانه

دریای سرخ

دریای طبرستان (غزنی)

خوارزم

ماوراءالنهر

گرجانج

بخارا

سمرقند

تبریز

گرجگان

مرو

بلخ

نیشابور

خراسان

قزوین

ری

همدان

کرمانشاه

بغداد

دمشق

زرنج

غزنین

اصفهان

یزد

سپراز

گرمان

سیراف

خلیج فارس

سیستان

مکران

دریای عمان

مدینه

∧ برج طغرل در شهری

مهمترین سلسله‌ی ترک‌کان در ایران

سلجوقیان

سلسله‌ی سلجوقیان را طغرل تأسیس کرد. سلجوقیان حکومتی

قدرتمند و قلمرو بسیار وسیعی داشتند.

به نقشه‌ی صفحه‌ی بعد توجه کنید. در زمان سلطان ملکشاه سلجوقی،

قلمرو سلجوقیان از شرق تا ماوراءالنهر و از غرب تا دریای مدیترانه گسترش

یافت. پایتخت سلطان ملکشاه، شهر اصفهان بود.

حکومت سلجوقیان

شرق

در زمان حکومت سلجوقیان ،
غزنویان به صورت یک حاکمیت محلی
حکومت می کردند.

پایتخت

عرب

خوارزمشاهیان

خوارزمشاهیان چگونه به حکومت رسیدند؟

پس از مرگ سلطان ملکشاه سلجوقی، بین جانشینان او

اختلاف افتاد و حکومت سلجوقی ضعیف شد. سرانجام یکی ←

از فرمانروایان منطقه‌ی خوارزم، آخرین سلطان سلجوقیان را

شکست داد و حکومت خوارزمشاهیان را ایجاد کرد. مهم‌ترین

سلطان خوارزمشاهیان، سلطان محمد بود. در زمان او، قلمرو

ایران از سمت شرق گسترش یافت و کشور ما با مغول‌ها همسایه

شد. حکومت خوارزمشاهیان با حمله‌ی مغول‌ها به ایران،

برچیده شد.

این اریلان

مسجد جامع روستخوار، استان خراسان رضوی، به جا مانده از دوره‌ی

خوارزمشاهیان

قلمرو حکومت خوارزمشاهیان

منقولها

شهرزری

آتوار

کسرتن قلمرو خوارزمشاهیان
سوق

• موسس خوارزمشاهیان

ایل ارسلان

• پایتخت

گرگانج

• از امیران مشهور خوارزمشاهیان

سلطان محمد

• جانشین سلطان محمد

جلال الدین خوارزمشاهی

• انقراض خوارزمشاهیان به دست

مغول ها

وزیران کاردان ایرانی و بزرگی های حکومت ترکان در ایران

حاکمان ترک تبار که از اقوام بیابان گرد بودند، از کشورداری اطلاع چندانی نداشتند. آنها می دانستند که برای اداره ی سرزمین پهناور ایران و جمعیت زیاد آن، باید از افرادی آشنا با کشورداری استفاده کنند. به همین دلیل، وزیران باهوش و خردمند ایرانی را انتخاب می کردند.

یکی از وزیران مشهور سلجوقیان، خواجه نظام الملک توسی بود. وی خدمات زیادی در راه عمران و آبادانی ایران انجام داد.

رونق دانش، هنر و معماری

• در دوره ی حکومت های ترک تبار به ویژه سلجوقیان، زبان و ادب فارسی مورد توجه قرار گرفت و در قلمرو پهناور آنها رواج یافت. از جمله مقرر شد که نامه ها و فرمان های حکومتی به زبان فارسی نوشته شوند؛ در حالی که قبل از آن، به زبان عربی نوشته می شدند.

از جمله شاعران ایرانی معروف دوره ی غزنویان، ابوالقاسم فردوسی است. آیا نام اثر معروف او را می دانید؟ شاهنامه

حجم زنده کردن بدین پارسی

بسی رنج بردم در این سال سی

▲ فردوسی شاعر بزرگ ایرانی

● در دوره ی سلجوقیان، به دستور خواجه نظام الملک مدارسی به نام «نظامیه» در شهرهای بزرگ ساخته شد.

▲ تصویر مدرسه ی نظامیه

● در این دوره ^۷ همچنین مساجد، برج‌ها، مناره‌ها و کاروان‌سراها با شکوهی بنا شدند.

▲ مسجد جامع ساوه

▲ بقایای کاروان‌سرای رباط قره عشق، خراسان شمالی

شهرهای آباد

به طور کلی، در زمان حکومت‌های غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان در ایران همچون گذشته، شغل بیشتر مردم، کشاورزی و دام‌پروری بود. در این دوره، ^۸ شهرهای بزرگ و آبادی در قلمرو پهناور ایران به وجود آمد. در این شهرها شغل‌هایی چون سفالگری، آهنگری، بافندگی و تجارت رواج داشت. بازرگانی با سرزمین‌های دیگر نیز در این دوره بسیار رونق یافت.

خوارزمشاهیان ← بازرگانی

سغل مردم در شهرها

شغل مردم در دوره ترکان

• در روستاها

کشاورزی و دامپروری

• در شهرهای آباد

سفالگری، آهنگری، بافندگی، تجارت

ویژگی های حکومت در دوره ترکان

❖ کشور گشایی

❖ به کارگرفت وزیران باهوش ایرانی

❖ رونق دانش و هنر و معماری:

توجه به زبان و ادب فارسی

تغییر در نوشتن نامه های اداری از زبان عربی

به فارسی

فعالیت

غزنویان - سلجوقیان - خوارزمشاهیان

- ۱- با توجه به خط زمان، سه حکومت ترک تبار را نام ببرید و بگویید دوره‌ی حکومت کدام یک طولانی‌تر بوده است. غزنویان
- ۲- چگونه برخی از ترکان در ایران به قدرت رسیدند و حکومت تشکیل دادند؟ قدرت و توانایی‌های خود را نشان دهند
- ۳- متن درس را مطالعه کنید؛ کدام یک از سه حکومت غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان، اهمیت بیشتری دارند؟ چرا؟
- ۴- در زمان حکومت سلسله‌های ترک تبار، ایرانیان چه نقشی در اداره‌ی امور کشور داشتند؟ چرا؟
به دلیل آشنایی با کشورداری، در اداره‌ی حکومت از آنها استفاده می‌شد
وزارت

از جمله کارهایی که در دوره سلجوقیان انجام شده:

- تاسیس مدارس نظامیه در شهرهای بزرگ توسط

خواجه نظام الملک

- توجه به زبان و ادب فارسی و گسترش آن در قلمرو
- تغییر در نوشتن نامه های اداری از زبان عربی به فارسی
- تاسیس مساجد برج ها و مناره ها و کاروانسراها

